

Sygn. akt I PK 240/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)
SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)
SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z powództwa J. D.
przeciwko Spółce Węglowej Spółce Akcyjnej w J.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 czerwca 2015 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w G
z dnia 3 kwietnia 2014 r.,

**oddala skargę kasacyjną i odstępuje od obciążania powoda
kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód domagał się 196 akcji pozwanej spółki serii A oraz rekompensaty za należną dywidendę tytułem naprawienia szkody z tytułu niewłaściwego wykonania obowiązków nałożonych na podmiot zobowiązany do przeprowadzenia procesu

nieodpłatnego zbycia akcji. Powód twierdził, że pozwana go dyskryminuje ze względu na wypełnienie przez niego ustawowego wymogu złożenia oświadczenia o zamiarze nabycia akcji pozwanej serii A. Wyjaśniał, że pracownik, który w ustawowym terminie nie złożył tego oświadczenia został nagrodzony przez pozwaną pakietem akcji w wielu przypadkach zdecydowanie większym niż pracownik, które oświadczenie takie złożył. Twierdził ponadto, że pozwana dopuściła się nierównego traktowania pracowników podmiotów od niej zależnych, dając niektórym z nich wybór czy objąć akcje pozwanej serii A w mniejszej liczbie, czy też akcje pozwanej serii C w większej liczbie.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód był zatrudniony w KWK „Z.” (poprzednia nazwa „M.”), stanowiącej zakład wchodzący w skład pozwanej spółki, od 1 października 1990 r. do 31 grudnia 1993 r., z przerwą na odbycie służby wojskowej. Następnie był zatrudniony w Spółce Węglowej S.A. Elektrociepłownia „Z.” od 1 stycznia 1994 r. do 31 października 1995 r. Od 1 listopada 1995 r. do nadal powód jest zatrudniony w Spółce Energetycznej „J.” S.A. Sąd ustalił, że Elektrociepłownia „Z.” została utworzona 6 maja 1993 r. na mocy uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej. W październiku 1995 r. pozwana zawiązała Spółkę Energetyczną „J.” S.A. (dalej SEJ S.A.), a następnie wniosła aportem do SEJ S.A. m.in. Elektrociepłownię „Z.”. W związku z przejęciem zakładu Elektrociepłownia „Z.” przez SEJ S.A. pracownicy tego zakładu stali się pracownikami SEJ S.A. na zasadzie art. 23¹ k.p.

Dalej Sąd I instancji ustalił, że powód złożył oświadczenie o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji pozwanej serii A. W dniu 6 lipca 2011 r. pozwana zadebiutowała na Giełdzie Papierów Wartościowych w W. Pozwana dokonała wyliczenia stażu pracy powoda w związku z jego uprawnieniem do akcji pozwanej serii A, pomijając okres jego zatrudnienia w Spółce Węglowej S.A. Elektrociepłownia „Z.” od 1 stycznia 1994 r. do 31 października 1995 r. oraz w SEJ S.A. od 1 listopada 1995 r. do nadal. W wyniku rozpatrzenia reklamacji powoda, pozwana uwzględniła okres zatrudnienia w Elektrociepłowni „Z.” od 1 stycznia 1994 r. do 31 października 1995 r. W pozostałym zakresie reklamacja powoda nie została uwzględniona.

Na podstawie uchwały nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej z 12 maja 2011 r. pozwana wyemitowała akcje serii C przeznaczone do nabycia przez pracowników pozwanej oraz pracowników wymienionych w tej uchwale spółek zależnych od pozwanej, m.in. SEJ S.A., zatrudnionych odpowiednio u pozwanej i w tych spółkach w dniu debiutu pozwanej na Giełdzie Papierów Wartościowych, a jednocześnie nieuprawnionych do nabycia akcji serii A na mocy ustawy o prywatyzacji i komercjalizacji. Zasady ustalania liczby akcji serii C były analogiczne do zasad ustalania liczby akcji serii A. W obu sytuacjach stosowano identyczne grupy stażowe, a przy ustalaniu okresu zatrudnienia, od którego zależało zaliczanie do konkretnej grupy stażowej, uwzględniano okres zatrudnienia u pozwanej oraz okres zatrudnienia w przedsiębiorstwach państwowych, w wyniku komercjalizacji których powstała pozwana, jak i w poprzednikach prawnych tych przedsiębiorstw państwowych. Podobne zasady zastosowano przy obliczaniu okresu zatrudnienia, od którego zależała liczba akcji pracowniczych, także w przypadku spółek zależnych od pozwanej, w odniesieniu do osób uprawnionych do akcji serii C.

Wyrokiem z 5 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy w J. oddalił powództwo w całości. Stwierdził, że spór w tej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy w związku z emisją akcji pozwanej serii C doszło do naruszenia przez pozwaną zasady równego traktowania pracowników, w tym w stosunku do powoda jako uprawnionego do akcji pozwanej serii A. Według Sądu Rejonowego, w świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie było podstaw do uznania, że pozwana, emitując akcje serii C, doprowadziła do nierównego traktowania pracownika. Sąd stwierdził, że pozwana należycie wykonała swoje obowiązki względem powoda wynikające z przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji. Ponadto, iż pracownicy uprawnieni do akcji serii A uzyskali akcje w takiej samej liczbie jak pracownicy pozwanej uprawnieni do akcji serii C legitymujący się tym samym okresem zatrudnienia i obliczanym w taki sam sposób. Podkreślił dalej, że za bezzasadnością powództwa przemawia przede wszystkim to, że roszczenie o wydanie akcji nie mieści się w treści stosunku pracy, a kwestie dotyczące uprawnienia do nieodpłatnego nabycia akcji serii C nie wchodzą w zakres hipotezy normy art. 18^{3a} § 1 k.p., a zwłaszcza w zakres pojęcia „warunków

zatrudnienia”. Wyjaśniał, że obowiązki pracodawcy dotyczące procedury nieodpłatnego nabycia akcji nie są objęte treścią stosunku pracy, ponieważ mają swoje źródło w ustawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji oraz wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników.

Sąd Rejonowy stwierdził następnie, że akcje serii C nie były zbywane pracownikom na podstawie ww. ustawy, lecz na podstawie uchwały nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej z 12 maja 2011 r. Podkreślił przy tym, że poza akcjami przysługującymi na podstawie ww. ustawy, pozwana nie miała żadnego prawnego obowiązku oferowania swoich akcji nieodpłatnie pracownikom, a decyzja o emisji dodatkowych akcji serii C była wyłącznie suwerenną jej decyzją i to podjętą w celu uniknięcia ewentualnych konfliktów i napięć ze strony społecznej. Wobec tego, zdaniem Sądu Rejonowego, nie sposób zarzucić pozwanej, że naruszyła zasadę równego traktowania pracowników.

W dalszej części uzasadnienia wyroku Sąd I instancji wskazał, że oceny, czy doszło do naruszenia zasady równego traktowania pracownika można dokonywać jedynie w aspekcie relacji pomiędzy pozwaną a jej pracownikami. Zasada ta nie odnosi się natomiast do relacji pomiędzy pozwaną a pracownikami zatrudnionymi w spółkach zależnych od pozwanej, ponieważ są one odrębnym pracodawcą. Zdaniem Sądu, z art. 18^{3a} § 1 k.p. wynika jednoznacznie, że zakres przedmiotowy równego traktowania ustawodawca odniósł jedynie do okresu zatrudnienia, który obejmuje wszystkie etapy począwszy od nawiązania aż po rozwiązanie stosunku pracy. Skoro powód nie był już pracownikiem pozwanej, to według Sądu pozwana nie naruszyła wobec niego zasady równego traktowania w zatrudnieniu określając – w drodze własnej suwerennej decyzji – liczbę akcji serii C dla osób uprawnionych do tych akcji. Sąd podkreślił, że osoby uprawnione do akcji serii C nabyły te akcje nie jako pracownicy poprzedników prawnych pozwanej, lecz jako pracownicy SEJ S.A., a okoliczność, że niektórzy z nich byli w przeszłości tak jak powód zatrudnieni u pozwanej nie miała w świetle uchwały nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia pozwanej z 12 maja 2011 r. istotnego znaczenia. Sąd zauważył, że

ze względu na fakt, że powód uzyskał prawo do nabycia akcji serii A jako były pracownik pozwanej, nie powinien porównywać swojej sytuacji do sytuacji osób, którzy uzyskali akcje jako pracownicy SEJ S.A., tym bardziej, że zasady ustalania liczby akcji serii A i C były identyczne.

W związku z powyższym Sąd Rejonowy oddalił powództwo na podstawie art. 18^{3d} w zw. z art. 18^{3a} § 1 k.p., ponieważ powód nie wykazał, aby pozwana naruszyła względem niego zasadę równego traktowania w zatrudnieniu.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniósł powód, zaskarżając go w całości. Zarzucono naruszenie art. 415 k.c. w zw. z art. 11² k.p. i art. 11³ k.p. poprzez niezastosowanie tych przepisów i nie zasądzenie roszczenia pozwu na ich podstawie, a także art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie i dokonanie wykładni oświadczeń woli zawartych w uchwale nr 3 Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy pozwanej z 12 maja 2011 r. z pominięciem norm tego przepisu. Ponadto zarzucono naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 207 § 6 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i oddalenie na tej podstawie wniosku o przeprowadzenie dowodu ze Statutu Spółki Akcyjnej Spółki Energetycznej J. S.A. Z ostrożności procesowej zarzucono również naruszenie art. 471 k.c. i art. 393 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i nie zasądzenie roszczenia pozwu na podstawie prawnej określonej w tych przepisach. Wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 19.776,40 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 22 listopada 2013 r., względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w J. do ponownego rozpoznania, oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu stosownie do norm przepisanych.

Sąd Okręgowy uznał apelację powoda za bezzasadną. Według tego Sądu Sąd I instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, trafnie ocenił zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, stosując właściwe przepisy prawa materialnego i procesowego, w rezultacie wydał słuszny wyrok. Sąd Odwoławczy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że kwestie nieodpłatnego nabycia akcji nie wchodzą w zakres hipotezy normy art. 18^{3a} § 1 k.p., a obowiązki pracodawcy dotyczące procedury nieodpłatnego nabycia akcji nie są objęte treścią stosunku pracy, gdyż mają swoje źródło w ustawie z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji oraz wydanym na jej podstawie Rozporządzeniu Ministra Skarbu z 29

stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników. Odnotowując okoliczność, że akcje serii C nie są zbywane na podstawie ww. ustawy, lecz na podstawie uchwały nr 3 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Wspólników pozwanej z 12 maja 2011 r., stwierdził, że analogicznie należy przyjąć, że kwestia uprawnień do nieodpłatnego nabycia akcji serii C nie wchodzi w zakres „warunków zatrudnienia” wymienionych w art. 18^{3a} § 1 k.p.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że nierówne traktowanie, o którym mowa w art. 18^{3a} k.p. może dotyczyć jedynie relacji pracodawca – pracownik, a nie relacji pomiędzy pozwaną a pracownikiem zatrudnionym w spółce córce pozwanej, jaką jest SEJ S.A. Ponadto, że powód nabył akcje serii A jako były pracownik pozwanej, w konsekwencji nie może porównywać swojej sytuacji do sytuacji osób, które nabyły akcje jako pracownicy SEJ S.A. Według Sądu Okręgowego, w związku z emisją akcji serii C pozwana miała możliwość zastrzec, że akcje tej serii będą przysługiwać jedynie tym osobom, które nie posiadają prawa do akcji pozwanej na podstawie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji.

Sąd podkreślił, że w świetle przeprowadzonego postępowania dowodowego oczywistym jest, że pozwana nie wyrządziła powodowi ze swojej winy szkody, oraz, iż brak jest jakichkolwiek cech bezprawności działania pozwanej jak i winy w znaczeniu subiektywnym.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w G. z 3 kwietnia 2014 r. wniósł pełnomocnik powoda, zaskarżając go w całości.

Zarzucono naruszenie prawa materialnego art. 415 k.c. w zw. z art. 11² k.p. i art. 11³ k.p. w zw. z art. 16 k.p., względnie art. 471 k.c. w zw. z art. 11² k.p. i art. 11³ k.p. w zw. z art. 16 k.p. w zakresie, w jakim Sąd ocenił, iż pozwana nie wyrządziła powodowi szkody dopuszczając się jego dyskryminacji jako jej byłego pracownika względem innych byłych swoich pracowników jednakowo wypełniających w przeszłości taką samą pracę na rzecz pozwanej, różnicując uprawnienie byłych swoich pracowników zatrudnionych obecnie w spółce kapitałowo zależnej od pozwanej do nieodpłatnego nabycia akcji serii C od spełnienia kryterium nie

odnoszącego się do różnego wykonywania tych samych obowiązków, a uzależniając prawo do tego świadczenia od tego czy były pracownik zrezygnował lub zaniedbał w ustawowym terminie dopełnienia obowiązku złożenia oświadczenia o zamiarze nabycia akcji serii A, a więc kryterium zabronionego.

Skarżący uzasadniał, że w związku z przydziałem akcji doszło do dyskryminacji niektórych pracowników Spółki SEJ S.A., którzy do dnia 31 października 1995 r. byli zatrudnieni u pozwanej. W tej grupy znalazł się powód. Doszło do sytuacji, w której pozwana przydzieliła akcje serii C części pracownikom Spółki SEJ S.A., którzy przed 31 października 1995 r. byli zatrudnieni u pozwanej z uwzględnieniem ich pełnego stażu zatrudnienia łącznie u pozwanej jak i w SEJ S.A. Niektórym zaś pracownikom, którzy znajdowali się w analogicznej sytuacji przydzieliła akcje serii A, ale z uwzględnieniem stażu pracy tylko w pozwanej, a więc do 31 października 1995 r., nie uwzględniając okresu pracy od 1 listopada 1995 r. aż do daty prywatyzacji, a więc kilkunastu lat. W efekcie pierwsza grupa byłych pracowników pozwanej otrzymała akcje o wiele większej ilości i wartości niż druga grupa pracowników. Jedynym kryterium, które decydowało o tym, czy pracownik otrzymał akcje serii C w większej ilości, czy akcje serii A w dużo mniejszej ilości było to, czy pracownik złożył w 1997 r. oświadczenie o zamiarze nabycia w przyszłości akcji przewidziane w art. 38 ust. 1 ustawy o prywatyzacji i komercjalizacji. O wysokości świadczenia nie decydowało żadne inne kryterium, w szczególności charakter wykonywanej pracy czy sposobu wywiązania się z obowiązków przez byłego pracownika.

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nie mieć uzasadnionych podstaw.

Skarżący zarzucił pozwanemu naruszenie zasady niedyskryminowania pracowników wynikającej z przepisów art. 11² oraz 11³ k.p. oraz zasady dotyczącej zaspakajania potrzeb bytowych, socjalnych i kulturalnych pracowników (art. 16 k.p.). Zdaniem skarżącego przyznanie byłym pracownikom nowych akcji serii C, którzy nie otrzymali wcześniej akcji serii A stanowiło dyskryminację powoda. Jednak zasadniczo skarżący podnosił zarzut naruszenia art. 415 k.c. „względnie” art. 471 k.c. Tak więc wynikało z tego, że powód uzasadnia swoje roszczenia na cywilnych zasadach odpowiedzialności deliktowej „względnie” kontraktowej.

Zdaniem Sądu Najwyższego z okoliczności sprawy nie wynika by pozwana dopuściła się złamania zasady niedyskryminacji. Należy również podkreślić, że zaskarżony wyrok został oparty na przepisie art. 18^{3a} k.p. Sąd Okręgowy przyjął, że przepis ten dotyczy relacji pomiędzy pracownikiem a pracodawcą.

Zasadniczo należy stwierdzić, że powód uzyskał zgodnie z ustawą prawo do akcji serii A jako pracownik pozwanej. Natomiast prawo do akcji serii C nabyli pracownicy pozwanej oraz niektórych spółek zależnych, którzy nie byli uprawnieni do nabycia akcji serii A. Powód choć uzyskał prawo do akcji na innych zasadach niż pracownicy uprawnienie do nabycia akcji na podstawie uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia nie może zasadnie zarzucać naruszenia zasady niedyskryminacji uregulowanej w przepisach Kodeksu pracy. Skarżący powód otrzymał bowiem akcje zgodnie z przepisami ustawy. W związku z tym bezprzedmiotowe są rozważania skargi kasacyjnej dotyczące problemu relacji pracodawcy z byłym pracownikiem.

W sprawie nie było spornym to, że powód otrzymał akcje serii A zgodnie z przepisami ustawy, która dopuszczała zaliczenie stażu pracy u pozwanej i jej poprzedników. Nie mógł więc zostać zaliczony staż u następcy, czyli obecnego pracodawcy powoda. Natomiast przydział akcji serii C został dokonany w istocie w zgodzie z regulacją ustawową, czyli zaliczeniu stażu u obecnego pracodawcy i jego poprzednika (pозwanej JSW). Można więc stwierdzić, że różnice w zakresie liczenia stażu pracy wynikały nie tyle z innego i dyskryminującego sposobu ustalenia zasad w uchwale, ale ze zmienionych okoliczności faktycznych. Jest również oczywiste, że pozwana spółka nie mogła przyznać prawa do obu emisji akcji, ani do niejako kumulowania uprawnień do nich.

Pozwana trafnie podnosiła, że nie miała obowiązku wyemitowania dodatkowych akcji dla osób nieuprawnionych na podstawie przepisów ustawy. Zasady nabycia dodatkowych akcji wynikające z uchwały nie naruszały przepisów obowiązującego prawa ani nie nosiły znamion dyskryminujących. Skarżący na dowód tego, że dyskryminacja może dotyczyć także byłych pracowników powołał w skardze wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2004 r., I PK 386/03 (OSNP 2005 nr 1, poz. 6). Jednak wyrok ten rozstrzygał o tym, że obowiązek informowania o przysługujących uprawnieniach związanych z prywatyzacją przedsiębiorstwa państwowego dotyczy nie tylko pracowników, ale także byłych pracowników. W sprawie tej chodziło o roszczenia byłych pracowników, którzy nie uzyskali prawa do akcji. Wynika z tego, że wyrok ten nie może być odnoszony do okoliczności niniejszej sprawy, a nawet przeciwnie do intencji skarżącego wynika z niego, że pozwana obowiązek ten wypełniła – powód nabył bowiem prawo do akcji. Z tego powodu nie można więc stwierdzić, że pozwana dopuściła się czynu zabronionego (deliktu) czy naruszyła warunki kontraktu. Nie można także zgodzić się z tym, że przyznanie innej grupie pracowniczej prawa do akcji wyrządziło szkodę w majątku powoda. W tym stanie rzeczy nie było zasadne oparcie zarzutów skargi kasacyjnej ani na zasadach odpowiedzialności kontraktowej, ani tym bardziej deliktowej.

Ostatecznie należy stwierdzić, że zgodne z prawem nabycie przez powoda akcji prywatyzowanej spółki wyklucza skuteczne dochodzenie roszczeń związanych z dodatkową emisją akcji przeznaczoną dla pracowników pozwanej lub podmiotów zależnych, którzy prawa tego nie nabyli. Jak trafnie bowiem zauważył Sąd Okręgowy działania pozwanej nie miały na celu pozbawienia czy ograniczenia uprawnień do nabycia akcji przez powoda. Pozwana natomiast, nie mając takiego obowiązku, rozszerzyła krąg pracowników i byłych pracowników uprawnionych do nabycia akcji.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji wyroku.

